

Šv. Juozapato metų minėjimas 2023 metais

Šv. Juozapato metai paskelbti siekiant pagerbti 1623 m. lapkričio 12 d. kankinystės mirtimi Vitebske mirusį graikų apeigų kataliką (unitą) šventąjį Juozapatą (Ivaną Kuncevičių), kuris tiesiogiai susieja Lietuvą ir Ukrainą, taip pat primena apie Graikų apeigų katalikų Bažnyčios istorinę ištikimybę Europai. Dvasiniai būsimąjo šventojo ieškojimai subrendo Lietuvos žemėje, Vilniuje, kur jis 1604 m. tapo bazilijonų vienuoliu. Jis Vilniaus Švč. Trejybės bažnyčioje ir Bazilijonų vienuolyne subrendo kaip iškilus dvasininkas, pasišventęs Unijinės Bažnyčios įtvirtinimui ir Krikščionių Bažnyčios vienybei, paskelbtas palaimintuoju 1643 m., o 1867 m. – šventuoju.

Tarptautiškumas

Šv. Juozapato dienos proga surengtoje audiencijoje popiežius Pranciškus priėmė Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkę Viktoriją Čmilytę Nielsen Vatikane. Seimo pirmininkė taip pat apsilankė Popiežiškajame Grigaliaus universitete 2023 m. spalio pabaigoje iškilmingai atidarytoje Lietuvos ambasados prie Šv. Sosto surengtoje parodoje, skirtoje Šv. Juozapato gyvenimui, darbui ir sąsajoms su Lietuva. Daugiau informacijos: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2123599/seimo-pirmininke-su-popieziumi-pranciskumi-aptare-pagalba-ukrainai>

Lietuvos Respublikos ambasada prie Šv. Sosto ir Maltos ordinui Romoje organizavo diskusiją, kurioje dalyvavo ambasados, Bazilijonų ordino atstovai, mokslininkai.

Lietuvos ambasada Lenkijoje Varšuvoje organizavo bendrą lietuvių, lenkų, ukrainiečių ir baltarusių mokslininkų diskusiją, skirtą Šv. Juozapato metams ir parodą. Renginio partneris – Bažnytinio paveldo muziejus.

2023 m. spalio 13–14 d. Vilniaus universiteto Senato salėje vyko konferencija „Juozapas Kuncevičius: istorija, palikimas, atmintys“, kurią suorganizavo Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas kartu su Ukrainos Katalikiškuoju universitetu ir Kyjivo krikščionybės programa. Konferencijoje dalyvavo Lietuvos, Ukrainos, Lenkijos ir Austrijos mokslininkai.

Renginiai ir koncertai

Šv. Juozapato atmintinų metų pradžia pirmiausia galima sieti su dar 2022-ųjų pabaigoje prasidėjusiu Bažnytinio paveldo muziejuje surengtų paskaitų ciklu. Iš viso muziejuje įvyko dvylika paskaitų ciklo „Kijevo krikščionybės skaitiniai Vilniuje“ renginių. Juos aplankė 300 asmenų, taip pat beveik 1000 asmenų įsitraukė į virtualius muziejaus renginius.

Vilniaus Šv. Apaštalo Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje įrengtame karilione vyko Šv. Juozapato metų minėjimo koncertas. Nemokamo koncerto klausėsi apie 500 asmenų.

Į kultūros ir meno festivalio programą „Kultūros naktis 2023“ buvo įtrauktas renginys, skirtas Šv. Juozapato metams paminėti. Vyko choro „ARTyn“ pasirodymas „Pažintis su Šv. Juozapatu“, kuriame muzikinė dalis buvo praturtinta pasakojimu lietuvių ir ukrainiečių kalbomis apie Šv. Juozapato gyvenimą. Renginys vyko Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčioje – būtent ten kurį laiką mokėsi ir kunigavo Šv. Juozapas.

Bažnytinio paveldo muziejuje įvyko diskusija „Bažnytinės unijos iššūkis“, kurioje dalyvavo istorikai dr. Liudas Jovaiša, dr. Darius Baronas, prof. dr. Alfredas Bumblauskas ir Remigijus Černius.

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Vilniaus knygų mugėje suorganizavo diskusiją apie bendrą Lietuvos ir Ukrainos paveldą bei jo reikšmę Europos kultūrai (Šv. Juozapato metų pristatymo renginys). Daugiau informacijos: <https://tmde.lrv.lt/lt/naujienos/knygu-mugeje-vyko-sv-juozapato-metu-pristatymo-renginys/>

Edukacija

Siekdamas plačiau supažindinti visuomenę su Šv. Juozapato istorija, Bazilijonų ordino veikla Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, Tautinių mažumų departamentas inicijavo edukacinių-pažintinių paskaitų ciklą Lietuvos regionuose: Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Kėdainiuose, Molėtuose, Utenoje, Telšiuose, Alytuje, Varėnoje, Krekenavoje (Panevėžio r.), Pandėlyje (Rokiškio r.). Pažintines paskaitas įvairių Lietuvos regionų ugdymo ir kultūros įstaigose, parapijose skaitė lektoriai iš Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto, Lietuvių, ukrainiečių istorikų asociacijos, Šv. Juozapato Bazilijonų ordino Vilniaus vienuolyno. Paskaitose iš viso dalyvavo 3500 klausytojų.

Nacionalinė M. K. Čiurlionio menų mokykla 2023 m. rugpjūčio mėnesį suorganizavo Ukrainos jaunimo kūrybinę stovyklą, skirtą Šv. Juozapato metams paminėti. Kūrybinės stovyklos metu vaikai buvo supažindinti su Šv. Juozapatu bei jo gyvenimu, taip pat bendra Lietuvos ir Ukrainos istorija. Kūrybinėje stovykloje dalyvavo 13 ukrainiečių vaikų iš Tarptautinės Ukrainos mokyklos Vilniuje. Stovyklos programą kūrė ir įgyvendino 3 lektoriai.

Šv. Juozapato metams paminėti organizuotas renginys - tarptautinė švietimo konferencija VDU Švietimo akademijoje „Aukštasis mokslas globalių neramumų verpetuose: Europinės tinklaveikos ir integracijos galimybės“, jos metu vyko meninis renginys ir paskaita. Organizatoriai – VDU Švietimo akademija kartu su Ukrainos centru. Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčioje perskaityta paskaita ir surengtas koncertas. Tarptautinės konferencijos klausėsi daugiau nei 250 dalyvių, *Facebook* Ukrainos centro puslapyje pasiekta daugiau nei 1000 socialinių puslapių dalyvių.

Bažnytinio paveldo muziejus suorganizavo keturias pažintines ekskursijas, Kultūros paveldo departamentas 2023-09-11 suorganizavo Europos paveldo dienoms skirtą ekskursiją po buvusio Bazilijonų vienuolyno patalpas (ekskursiją vedė dr. Ina Kažuro ir architektė Alina Samukienė).

Kulinarinio paveldo puoselėtojai prof. dr. Rimvydas Laužikas su Anželika Laužikiene organizavo Bazilijonų patiekalų edukaciją ir degustaciją Gian Luca Demarco studijoje.

Parodos

Vienas iš pagrindinių atmintinų metų renginių – Bažnytinio paveldo muziejuje atidaryta tarptautinė paroda „Tegul visi bus viena. Šventojo Juozapato Kucevičiaus kankinystei – 400“. Joje eksponuoti šimtmečius menantys artefaktai iš Lietuvos ir Ukrainos, liudijantys glaudų dviejų šalių ryšį. Paroda ne tik pristatė Šv. Juozapato asmenybę, bet ir sudarė geresnes sąlygas vykti tolesniems Graikų apeigų katalikų bažnyčios ir bazilijonų ordino tyrimams. Tarptautinėje parodoje apsilankė 700 lankytojų, parodos atidaryme – 200 kviestinių svečių, suorganizuota 12 renginių, 15 ekskursijų bei edukacinių užsiėmimų.

Daugiau informacijos: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000296501/atidaryta-paroda-sv-juozapato-kunceviciaus-kankinystei-iamzinti-eksponuojami-simtmecius-menantys-artefaktai-is-lietuvos-ir-ukrainos>

Eksponuota Šv. Juozapato metams skirta paroda lauke, prie Vilniaus Šv. vysk. Stanislovo ir Šv. Vladislovo arkikatedros bazilikos.

Vilniaus universiteto bibliotekoje atidaryta paroda, skirta 400 metų Šv. Juozapato kankinystei atminti. Daugiau informacijos: <https://biblioteka.vu.lt/apie/naujienos/2124-bibliotekoje-atidaryta-paroda-liepsnojes-nuo-dievo-ir-dievui-400-metu-sv-juozapato-kankinystei>

Vilniaus rotušėje 2023 m. veikė paroda lietuvių ir anglų kalbomis „Sunaikintas. Unitų architektūros paveldas Vilniuje.“ Daugiau informacijos: <https://www.limis.lt/e-guide/events/174002>

Lietuvos dailininkų sąjungoje surengtas pleneras, skirtas Šv. Juozapato metams paminėti, tapybos kūrinių ciklo sukūrimas ir jo pristatymas parodoje Lietuvos dailininkų sąjungos patalpose. Taip pat sukurti kūriniai integruoti į Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų (unitų) bažnyčios erdvę. Bažnyčioje eksponuotas kūrinių ciklas tapo edukacine-šviečiamąja priemone, padedančia platesnei auditorijai susipažinti su LDK bei dabartinės Lietuvos dvasinės unitiškosios tapatybės raidos ir formavimosi temomis. Tapybos darbų kolekciją pamatė daugiau nei 10 000 žiūrovų. Daugiau informacijos: <https://www.ldsajunga.com/sv-juozapatas-pleneras>

Lietuvos valstybės istorijos archyvas paskelbė virtualią parodą, skirtą Šv. Juozapato metams paminėti: <https://virtualios-parodos.archyvai.lt/lt/virtualios-parodos/34/bazilijonai-lietuvoje-lvia/exh-365>

Viešinimas. Atminimo įamžinimas ir aktualizavimas

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pristatė Šv. Juozapato metams skirtą logotipą, sukurtą dizainerės Neringos Orlenok. Šį logotipą iš kelių Lietuvos dizaino asociacijos pasiūlytų dizainerių darbų, po konsultacijų su istorikais, kunigais ir dizaino specialistais, atrinko vertinimo komisija.

Dr. Aldonos Vasiliauskienės publikacija apie Šv. Juozapatą paskelbta Tautinių bendrijų naujienose, 2023 m. Nr. 1 (84).

Lietuvos paštas išleido menininkės Augustinos Lubės kurtą pašto ženklą „Šventasis Juozapas“. Pašto ženklo nominalas – 1,5 Eur, tiražas – 17,5 tūkst. vnt. Daugiau informacijos: <https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/2121038/lietuvos-pastas-isleidzia-pasto-zenkla-sventasis-juozapas>

Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos parengė išskirtinio populiarumo susilaukusį straipsnių ciklą Graikų apeigų katalikų bažnyčios paveldui Lietuvoje aktualizuoti. Ciklo apibendrinimas: [Susipažinkite: Šv. Juozapas Kuncevičius. Statė, o ne griovė tiltus tarp žmonių | Multimedijos pasakojimas | 15min.lt](https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/2121038/lietuvos-pastas-isleidzia-pasto-zenkla-sventasis-juozapas)

Suorganizuotas Šv. Juozapato bareljefo sukūrimas ir atidengimas ant Vilniaus Švč. Trejybės graikų apeigų katalikų bažnyčios fasado. Bareljefas atidengtas 2023 m. rugsėjo 28 dieną, atidengimo renginys sulaukė ne tik iškilų svečių dalyvavimo, bet ir miestiečių bei žiniasklaidos dėmesio. Daugiau informacijos Kultūros ministerijos parengtame pranešime žiniasklaidai:

<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/2085266/sia-savaite-isskirtiniai-sv-juozapato-metu-minejimo-renginiai>

Vilniaus miesto Taryba pritarė Vilniaus istorinės atminties komisijos siūlymui iki šiol bevardį skverą Senamiestyje šalia Aušros Vartų gatvės, prie Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų (unitų) bažnyčios pavadinti Šventojo Juozapato vardu. Daugiau informacijos: https://madeinvilnius.lt/tema/sv-juozapato-skveras/#google_vignette

Viešinimas

LRT naujienų programose buvo skelbiami reportažai apie parodas Bažnytinio paveldo muziejuje, Romoje, Vilniaus universiteto bibliotekoje, kultūrinius renginius (kariliono koncertą, Kultūros nakties renginį), mokslininkų tyrimus, Šv. Juozapato bareljefo atidengimą ir kitus renginius.

LRT radijo programoje „Mažoji studija“ transliuoti trys pasakojimai, skirti Šv. Juozapatui.

Kultūros ministerijos užsakymu sukurta ir LRT televizijos eteryje 2023 m. rugsėjo–lapkričio mėnesiais rodyta Šv. Juozapato metams skirta video užsklanda.

Sukurtas ir LRT televizijos kanaluose transliuotas dokumentinis filmas apie Šv. Juozapatą: [Visa yra vienis. Šventasis Juozapas - dokumentinis filmas, LRT Epika](#)

Leidyba¹

Iš ukrainiečių kalbos į lietuvių kalbą išversta ir išleista bazilijonų vienuolio dr. Pavlo Mychailo Krečuno OSBM knyga „Juozapas Kuncevičius (1580–1623). Šventasis iš mūsų ir mums“. Knygos pristatymas vyko 2023 m. gruodžio 13 d. Bažnytinio paveldo muziejuje per Šv. Juozapato metų uždarymo renginį. Daugiau informacijos: <https://tmde.lrv.lt/lt/naujienos/baznytinio-paveldo-muziejuje-vyko-knygos-juozapas-kuncevicius-15801623-sventasis-is-musu-ir-mums-pristatymas/>

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas įgyvendino ankstyviausio Šv. Juozapato gyvenimo aprašymo išvertimo projektą. Knyga visuomenei buvo pristatyta Vilniaus knygų mugėje 2024 m. vasario 25 dieną.

Apibendrinimas. Finansavimas

¹ Leidinių prieinamumas:

Jei finansuojamo projekto pobūdis yra spausdintinio leidinio leidyba (t. y., tokiam leidiniui buvo suteiktas ISBN, ISMN, ISSN brūkšninis kodas) išleidęs leidinį, projekto vykdytojas privalomus dokumentų egzempliorius turi perduoti bibliotekoms, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1389 „Dėl dokumentų privalomųjų egzempliorių skaičiaus ir jų perdavimo bibliotekoms“; Jei leidinys pritaikytas naudojimui elektroninėje erdvėje („on-line“), jis pateikiamas į Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos viešai pasiekiamą elektroninių bibliotekų paslaugų portalą „i-biblioteka“ (www.ibiblioteka.lt), jei minėtas kūrinys pritaikytas asmenims, negalintiems skaityti spausdinto teksto, jis teikiamas ir į Lietuvos audiosensorinės bibliotekos elektroninių leidinių valdymo informacinę sistemą ELVIS (elvislab.lt).

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija skyrė dalinį finansavimą iš viso 8 projektams. Bendrai skirta dalinio finansavimo suma 121 900 eurų.

Viešosios įstaigos „Bažnytinio paveldo muzejus“ projektui „Šv. Juozapato Kuncevičiaus kankinystei – 400: parodos, paskaitų ciklas ir edukaciniai renginiai“ skirtas 71 900 eurų dalinis finansavimas.

Lietuvos dailininkų sąjungos projektui „Šv. Juozapato metams paminėti skirtas pleneras, tapybos kūrybinių ciklo sukūrimas ir parodos, sukurtų kūrybinių integravimas į bažnyčios erdvę“ skirtas 14 500 eurų dalinis finansavimas.

Šv. Jokūbo kultūros centro projektui „Kariliono koncertas, skirtas Šventojo Juozapato metams“ skirtas 2000 eurų dalinis finansavimas.

Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos projektui „Lietuvos ir Ukrainos bendra kūrybinė stovykla, skirta Šv. Juozapato metams paminėti“ skirtas 8 500 eurų dalinis finansavimas.

Vytauto Didžiojo universiteto projektui „VDU Švietimo akademijos ir Ukrainos centro kultūriniai – švietėjiški renginiai, skirti Šv. Juozapato metams“ skirtas 4000 eurų dalinis finansavimas.

Vilniaus ukrainiečių bendrijos projektui „Vitražo, skirto Vilniaus šventiesiems kankiniams Antanui, Jonui ir Eustatijui, piešinio ir šablono sukūrimas“ skirtas 7000 eurų dalinis finansavimas.

Viešosios įstaigos istorinės atminties akademija projektui „Bareljefo ir informacinės lentos, skirtos Šv. Juozapato Kuncevičiaus asmenybės įprasminimui, sukūrimas ir atidengimas“ skirtas 3000 eurų dalinis finansavimas.

Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto projektui „Išvertimo iš lotynų kalbos, parengimas, išleidimas ir pristatymas visuomenei ankstyviausio Šv. Juozapato gyvenimo aprašymo (J. B. Ruskio ir J. Morochovskio Relatio, 1624) ir rinktinės poezijos kūrybinių“ skirtas 9000 eurų dalinis finansavimas.

Vaizdo užsklandos sukūrimui, kuri buvo rodytas LRT televizijos programose, skirta 2000 eurų.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija skyrė 20 000 eurų dalinį finansavimą, Vilniaus ukrainiečių bendrijai, kuri įgyvendino projektą Bazilijonų spaustuvės vitražo sukūrimui.